

БІБЛІОТЕЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО ЯК СКЛАДОВА ВЗАЄМОДІЇ З ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЮ ОБЛАСНОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ НСКУ

Людмила Бабій
м. Івано-Франківськ

Анотація. У статті представлено спільні напрацювання Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка (директор – Людмила Бабій) та обласної організації Національної спілки краєзнавців України (голова – Михайло Косило), вказано на інноваційні форми роботи, в контексті яких найповніше проявляється краєзнавча діяльність регіону: круглі столи, конференції, презентації нових краєзнавчих видань, тематичні зустрічі, проєкти, книжкові виставки та аудіовізуальні ресурси. Окремим блоком розглянуто видавничу діяльність ІФОНБ ім. І. Франка, яка спрямована на розширення діапазону краєзнавчих досліджень та акцентування уваги на знакових постатях нашого краю.

Abstract. The article presents the joint achievements of the Ivan Franko Regional Universal Scientific Library (director - Liudmyla Babii) and the regional organization of the National Union of Local History (chairman - Mykhailo Kosylo), indicates the innovative forms of work in the context of which local history activities of region are most fully manifested: round tables, conferences, presentations of new local history publications, thematic meetings, projects, book exhibitions and audiovisual resources. A separate block deals with the publishing activities of the Ivan Franko Regional Universal Scientific Library which are aimed at expanding the range of local history research and focusing on the iconic figures of our region.

Translated with DeepL.com (free version)

Ключові слова: краєзнавство, видавнича діяльність, проєкти, електронні ресурси, виставки, особистості, книжкова продукція.

Краєзнавча робота є пріоритетним напрямом діяльності ІФОНБ ім. І. Франка, що є провідною установою області в галузі бібліотечного краєзнавства, депозитарієм краєзнавчих видань і регіональної періодики. Бібліотека сприяє духовно-етичному вихованню громади, акцентуючи увагу на промоції читання, сприяє збереженню її духовної спадщини, дбайливого відношення до Батьківщини і до її локальної історії. Фахівчині бібліотеки:

директорка, заслужена працівниця культури України Людмила Бабій, заступниця директора з наукової роботи Галина Горбань, завідувачка відділу краєзнавчої літератури Оксана Шаран та головна бібліотекарка відділу краєзнавчої літератури Валентина Дволітко в 2018 році були відзначені обласною премією ім. Володимира Полека в галузі краєзнавства за вагомий внесок у справу вивчення, збереження і популяризації історико-культурної спадщини рідного краю Прикарпаття, особливий внесок у розвиток різних напрямків краєзнавчих досліджень.

Особливо тісними склалися взаємини Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка з обласною організацією Національної спілки краєзнавців України – потужним регіональним осередком, що налічує понад 225 членів, серед яких науковці, краєзнавці, історики, філософи та фахівці різних галузей знань.

Очільником місцевої краєзнавчої спільноти краю є Михайло Юрійович Косило – доктор філософії, заслужений працівник освіти України, директор Івано-Франківського обласного державного центру туризму та краєзнавства учнівської молоді Міністерства освіти і науки України. Він є добре відомим не тільки на Прикарпатті, але й в Україні, адже своєю багатогранною наполегливою працею допомагає глибше пізнати національну ідентичність, безкорисливо і безкомпромісно любити Україну і свою малу батьківщину – Івано-Франківщину. В інтелектуальних колах Михайла Косила знають як науковця, краєзнавця, педагога, громадського діяча, що завжди знаходиться у вирі суспільно-краєзнавчих подій.

Із 2012 року за участі Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка відбувається вручення щорічної обласної премії **«Краща краєзнавча книжка року»** у двох номінаціях: наукове дослідження та науково-популярне видання, яку ініціювала Івано-Франківська обласна спілка краєзнавців України.

Члени обласної спілки краєзнавців долучалися й до Всеукраїнської акції **«Бібліотека українського воїна»**, ініційованої Міністерством культури та стратегічних комунікацій України, і передали для них декілька десятків краєзнавчих видань. Пропонована тематична співдія спрямована на підтримку бойового духу та розвиток патріотичного виховання українських військовослужбовців.

Плідна співпраця Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка з краєзнавцями області знаходить своє відображення у багатьох краєзнавчих заходах, проведених працівниками книгозбірні, презентаціях нових краєзнавчих видань, творчих зустрічах з цікавими людьми Івано-Франківщини, дослідниками історії, культури, мистецтва Прикарпаття.

Особливою символічністю володіють презентації нових краєзнавчих видань, тематичних конференцій, урочистих академій, що відбуваються у стінах обласної книгозбірні.

Вважаємо за необхідне згадати презентацію книжки доктора історичних наук, професора і краєзнавця Петра Сіреджука *«Друга Гуцульська сотня Українських Січових Стрільців»*, нових видань академіка, літературознавця і письменника Володимира Качкана *«Осінь Баркарола»*, чотирикнижжя *«УСС. 1914–2024»*, автором і упорядником якого є доктор політичних наук, академік Іван Монолатій, книжки *«Від Хмелівки до Нью-Йорка»* краєзнавця, книголюбця і мецената Євгена Паранюка та 12-го випуску альманаху *«Хмеліт»* (автор ідеї – знаний краєзнавець і письменник Василь Бабій).

У рамках культурологічного проєкту *«Ювілей: Особистість»* відбулися творчі зустрічі, літературно-краєзнавчі години, інформаційно-бібліографічні огляди з відомими письменниками, краєзнавцями краю. Для студентів педагогічного факультету Карпатського національного університету імені Василя Стефаника під керівництвом докторки педагогічних наук, професорки Галини Білавич працівниці бібліотеки провели коуч-диспут на тему *«Літературне краєзнавство»*.

У вересні 2024 року в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. І. Франка відбулася урочиста академія з нагоди сотої річниці від дня народження ученого-філолога, бібліографа, історика літератури, краєзнавця Володимира Полека.

На ювілейний захід завітали лавреати обласної краєзнавчої премії імені Володимира Полека різних років і кожен мав непересічну можливість поділитися власними спогадами, що пов'язані із неординарною постаттю, людиною, щиро залюбленою у свою справу, – Володимиром Полеком.

Фахівчинями відділу краєзнавчої літератури обласної бібліотеки було підготовлено біобібліографічний показчик *«Навперейми з часом: лавреати премії імені Володимира Полека в галузі краєзнавства»* та розгорнуто тематичну книжкову виставку *«Невгасиме світло постаті Володимира Полека»*.

Краєзнавчою подією стала Всеукраїнська науково-практична конференція *«Блаженний священномученик Миколай Чарнецький – дорога праведника за утвердження української державності та відродження УГКЦ»*, яка відбулася у с. Семаківці на Городенківщині за участі науковців Івано-Франківська, Чернівців, Львова, священнослужителів, краєзнавців. У конференції взяла участь заступниця директора з наукової роботи Івано-Франківської ОУНБ ім. І.Франка Галина Горбань.

Однією з найпоширеніших форм популяризації краєзнавчих матеріалів є виставкова діяльність. Книжкова виставка – це своєрідна візитна картка кожної бібліотеки, за якою

оцінюють і якість фонду, і стиль її роботи і різноманіття друкованої продукції. Тому працівники бібліотеки постійно організовують тематичні та персональні краєзнавчі книжкові виставки з історії Івано-Франківщини. Серед них найбільш вагомі: *«Марко Черемшина: слідами живої пам'яті»* з нагоди 150 років з дня народження українського письменника, громадського діяча, визначного майстра психологічних новел; до 75-ліття доктора філологічних наук, професора КНУ ім. В.Стефаника, відомого краєзнавця, літературознавця і театрознавця Степана Хороба підготовлено книжкову експозицію *«Життя у слові: штрихи до портрета Степана Хороба»*, віртуальну виставку *«Літературознавчий універсум Степана Хороба (до 75-річчя від дня народження)»* і відеопрезентацію з однойменною назвою, сформовано виставки *«Василь Мойсишин: у тандемі науки і поезії»*, що присвячена знаній особистості нашого краю, доктору технічних наук, професору, академіку Української нафтогазової академії, голові Івано-Франківського обласного осередку НТШ, поетові Василю Мойсишину; *«Іван Тимів: збирач і охоронець скарбів духовних»*, присвячену 60-річчю від дня народження відомого історика, члена Національної спілки краєзнавців Прикарпаття, зятятого дослідника історії рідного краю.

У рамках культурологічного проєкту *«Ювілей: Особистість»* відбулися творчі зустрічі з відомими краєзнавцями краю, літературно-краєзнавчі години, інформаційно-бібліографічні огляди.

Варто згадати про засідання історико-краєзнавчої лабораторії *«Івано-Франківщина історична»*, що відбувається щорічно у бібліотекці для студентів факультету історії, політології та міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника під керівництвом члена НСКУ, кандидата історичних наук, доброго друга та партнера бібліотеки Андрія Королька. У контексті згаданої історико-краєзнавчої лабораторії студенти отримують інформацію про структуру краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату. Особлива увага звертається на топографічний каталог відділу, який є безцінною джерельною базою, адже вміщує бібліографічні напрацювання з книг, статей з альманахів, збірників, газетно-журнальних джерел кожного населеного пункту Івано-Франківщини. .

Велике зацікавлення у користувачів викликав проєкт *«Історичний хронограф»*, в межах якого відбувся пізнавальний екскурс *«Славетні імена в історії міста»*, проведений відомим українським істориком, академіком, доктором політичних наук, професором Карпатського національного університету імені Василя Стефаника Іваном Монолатієм, історичні екскурси *«Чорна хмара зі сходу»: радянська окупація Галичини 1939–1941 рр.»* та *«Кодекс часу: книги та їхні натхненники»*, які провела кандидатка історичних наук, доцентка кафедри етнології і археології КНУ ім. Василя Стефаника Оксана Дрогобицька.

Підвищену увагу фахівці Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка приділяють підготовці та виданню історичної регіоналістики, науково-бібліографічних, довідково-інформаційних- видань актуальної тематики, з якими можна ознайомитися як на паперових так і на електронних носіях інформації.

Посилена зацікавленість користувачів бібліотеки до краєзнавства спонукає до підготовки бібліотечних посібників. Особливої уваги заслуговують наступні видання: щорічно *«Календар знаменних і пам'ятних дат Івано-Франківської області»*, що п'ять років готуються до друку каталоги *«Широкий світ малої батьківщини: історія населених пунктів Івано-Франківщини»*, *«Друковане слово Прикарпаття»*; біобібліографічні покажчики *«У сфері наукових досліджень Володимира Великочого»* з нагоди 55-ліття українського вченого, історика, краєзнавця, педагога; *«Володимир Морозюк: «Болить мене історія»* (до 80-ліття івано-франківського краєзнавця).

Віртуальні виставки: *«Богдан Гаврилів – історик, краєзнавець, педагог»* (до 80- річчя від дня народження); *«Тепло поезії Івана Гавриловича»* (до 70-річчя від дня народження поета); *«Вектори історичних досліджень Івана Монолатія»* (до 45-річчя від дня народження, академіка, доктора політичних наук, професора Карпатського національного університету імені Василя Стефаника); *«Михайло Головатий: знання минулого потрібні для майбутнього»* (до 80-річчя від дня народження відомого краєзнавця) тощо.

Систематично поповнюються власні електронні бази даних *«Івано-Франківщина: минуле і сьогодення»*, *«Гуцульщина»* та *«Іван Франко і Прикарпаття»*. Надається постійна консультативна допомога членам обласної організації НСКУ в пошуку необхідної краєзнавчої інформації.

Сформовані унікальні колекції із власних зібрань краєзнавців Петра Арсенича, Володимира Морозюка, Василя Карого, Лук'яна Вардзарука, авторський книжковий фонд Володимира Грабовецького, Володимира Качкана, Степана Пушика.

Втішно, що увесь книжковий фонд відділу краєзнавчої літератури внесений в україномовну автоматизовану інтегровану бібліотечно-інформаційну систему «Копа» і пошук зацікавлених видань є доступним для віддалених читачів в електронному каталозі на сайті нашої бібліотеки. Це дає можливість користувачам в домашніх умовах самостійно дізнатися про наявність необхідних джерел, що значно полегшує пошукову роботу.

Увесь поданий спектр спільних заходів свідчить про активні взаємини Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І.Франка з обласною організацією Національної спілки краєзнавців України, яку очолює впродовж багатьох років Косило Михайло Юрійович, продуктивна співпраця сприяє утвердженню української ідентичності, популяризації краєзнавчих надбань і невтомної праці дослідників регіональної

історії. Розширину інформацію про спільну діяльність та напрацювання можна знайти на офіційному сайті ІФОУНБ ім. І. Франка за поданим посиланням: <https://lib.if.ua/>

Авторська довідка.

Бабій Людмила Василівна, заслужена працівниця культури України, директорка Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка ел. пошта libifua@gmail.com тел. 0982276053